

The scientific novelty of the obtained results lies in the identification of leading trends in the interpretation of V. Vynnychenko's works in modern Ukrainian theater.

Results and conclusions. Attention is paid to the need to systematize information about the stage receptions of V. Vynnychenko's works at the end of the XX – in the first two decades of the XXI century, which will allow reproducing a holistic objective picture of Ukrainian theater, artists, scenographers and other figures of the modern cultural and artistic process. It is emphasized that the problem of interpretation of V. Vynnychenko's works in the Ukrainian theater at the end of the XX – in the first two decades of the XXI century. very complex and multifaceted, related to the relationship of literature and performing arts to reality, the development of creative trends and traditions, innovation, the specifics of theatrical creativity. Theatrical productions of V. Vynnychenko's works in the interpretation of R. Derzhypilsky (drama «Natus») in Ivano-Frankivsk Drama Theater, A. Zholdak (short story «Moment») on the «small» stage of the theater named after I. Franko, T. Zhyrka (short story «Moment») in the Kyiv Academic Theater Arts Workshop «Constellation». Excerpts from reviews of performances by theater critics and reviews of art critics (G. Veselovska, T. Trykolenko, etc.) are given. It is concluded that dramatic and prose works of V. Vynnychenko, consistent with the cultural and artistic situation of the first third of the twentieth century, entered the cultural present of independent Ukraine, intriguing modern readers and viewers with artistic experiments in human morality, encouraging them to seek truth and harmony in uncomfortable world and developing domestic theatrical art in the stream of use of new art forms. Nowadays, the experiment is actively used and new stage and screen forms are being searched for (derivation of some characters from V. Vynnychenko's works and introduction of others, symbolic details, use of multimedia means, video series, etc.). Interpretation of the writer's works from the point of view of the present is due to the director's concept, acting and costumes of actors, stage design, editing, lighting effects, musical accompaniment, designed to express the psychology of the literary basis.

Key words: V. Vynnychenko, theater, director, performance, interpretation, staging.

Надійшла до редакції 18.12.2021

УДК 7.08:097'06

РЕЖИСЕРСЬКО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАНІСЛАВА МОЙСЕЄВА У КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ КИЇВСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО МОЛОДОГО ТЕАТРУ

Соколенко Наталія Володимирівна – аспірантка,

Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-5978-2807>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.v38i.485>

quitrack23@gmail.com

Досліджено режисерську та організаційну діяльність Станіслава Мойсеєва на посаді художнього керівника Київського академічного молодого театру (1996–2012 рр.). Проаналізовано художньо-естетичні принципи режисерської діяльності майстра в 1996–2012 рр., які складають поняття режисерський театр С. Мойсеєва. Виявлено вплив діяльності С. Мойсеєва на розвиток українського театрального мистецтва загалом та Київського академічного молодого театру зокрема. На основі аналізу організаційно-керівної діяльності С. Мойсеєва 1996–2012 рр. з'ясовано, що його стратегія розвитку театру полягала в: посиленні художнього рівня постановок завдяки режисерським експериментам; текстових пошуках; суттєвому оновленні та розширенні репертуару, співпраці з закордонними режисерами, активній участі у фестивалній діяльності; залученні до участі у постановках театру акторів з інших колективів. Констатовано, що художня практика, теоретичні та методологічні позиції С. Мойсеєва, а також його організаційна діяльність на посаді художнього керівника Київського академічного молодого театру, що сприяла відкриттю перед колективом нових неосвоєних раніше можливостей, демонструє нову сучасну систему, значущість якої проявляється не лише в контексті дослідження творчих здобутків театру 1996-2012 рр., але й українського театрального мистецтва означеного періоду в цілому.

Ключові слова: С. Мойсеєв, Київський академічний «молодий театр», режисерська діяльність, вистави, репертуар, театральна реформа.

Постановка проблеми. Діяльність провідних вітчизняних режисерів кінця XX – початку XX ст., спрямована на пошуки нового шляху розвитку українського театрального мистецтва, являє неабиякий науковий інтерес.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю наукового осмислення творчої та організаційно-керівної діяльності одного з провідних сучасних українських режисерів С. Мойсеєва у контексті реорганізації Київського академічного молодого театру.

Останні дослідження та публікації. Спектр літератури про український театр кінця ХХ – початку ХХІ ст. досить широкий, проте основний масив складають оглядові наукові праці, в яких діяльність театральних режисерів та вітчизняних театральних колективів розглядається у контексті соціокультурного життя країни або тенденцій театального мистецтва, наприклад, у працях Н. Єрмакової [4], І. Вівсяної, Н. Кравець [2] та ін. Дослідження режисерської діяльності провідних представників сучасного українського театру, на жаль, представлені нечисленними працями (М. Гринишина, А. Липківська, І. Мелешкіна, В. Мізяк, І. Іващенко та В. Стрельчук). Подібна ситуація спостерігається і щодо наукового осмислення творчої та організаційної діяльності українських театрів. Деякі аспекти режисерської діяльності С. Мойсеєва в Київському академічному молодому театрі висвітлено у працях М. Гринишиної «Містові й світові: драматургія А.П. Чехова на українському кону в інтерконтекстуальних зв'язках із світовим сценічним простором» [3], публікації І. Чужиної «Четвертий вимір театру: сучасність» [7].

Проте діяльність С. Мойсеєва на посаді художнього керівника Київського академічного молодого театру з позицій сучасного гуманітарного знання залишається практично невисвітленою.

Мета статті – виявити специфіку режисерської та організаційної діяльності С. Мойсеєва на посаді художнього керівника Київського академічного молодого театру (1996-2012 рр.), визначивши його вплив на розвиток українського театального мистецтва кінця ХХ – поч. ХХІ ст.

Виклад матеріалу дослідження. Перші десятиліття від заснування у 1979 р. Київського Молодіжного театру (з 1995 р. – Молодий театр) безпосередньо пов'язані з художньою діяльністю багатьох відомих вітчизняних режисерів, які здійснювали керівництво театром у різні роки: О. Заболотного (1979–1981 рр.), В. Шулаковим (1981–1983 рр. та 1990–1994 рр.), М. Мерзлікіним (1983–1986 рр.), Л. Танюком (1986–1988 рр.), В. Оглобліним (1988–1990 рр.), В. Козьменко-Делінде (1994–1996 рр.), результатом якої стали яскраві постановки кінця ХХ ст. – «За двома зайцями» М. Старицького, «Ерлін» О. Уайльда, «Сірано де Бержерак» Е. Ростана (реж. В. Шулаков), «Революційний етюд», «Сині коні та червоній траві» (реж. Л. Танюк) та ін.

Ставши ареною для сміливих режисерських експериментів та своєрідним плацдармом для багатьох молодих театральних митців (В. Оглоблін, В. Малахов, О. Крижановський, В. Більченко й ін.), Київський молодий театр водночас, здебільшого через відсутність чітко сформованої художньо-естетичної позиції та репертуарної політики не мав змоги перейти на новий рівень творчої діяльності.

У грудні 1996 р. художнім керівником Київського молодого театру стає С. Мойсеєв – випускник майстерні Л. Олійника (1981 р.) Київського театального інституту ім. І. Карпенка-Карого (нині КНУТКіТ ім. І. Карпенка-Карого), відомий в театральних колах завдяки постановкам «Наталка Полтавка» І. Котляревського (Сумський драматичний театр ім. М. Щепкіна), «Витівки Скапена» Ж.-Б. Мольєра, «Федра» Ж. Расіна (Закарпатський обласний український музично-драматичний театр), п'єси А. Жолдака «Хто зрадить Брута?» за повістю «Вій» М. Гоголя, «Український водевіль, або Вип'ємо та підєм» за комедіями «На руїнах» та «По ревізії» М. Кропивницького (Національний академічний драматичний театр ім. І. Франка), «Привид» Г. Ібсена (Театр «Браво», номінант премії «Київська пектораль» у категорії «Краща режисерська робота», 1996 р.) та ін.

Перші ж кроки на посаді засвідчили тяжіння С. Мойсеєва до тотальної театальної реформи, що водночас передбачала збереження кращих здобутків його попередників та інтегрування інноваційних й найбільш актуальних у театальному просторі тенденцій.

Прем'єрною виставою режисера на сцені Київського молодого театру стала постановка однієї з найвідоміших п'єс класичного репертуару – «Дон Жуан» Ж.-Б. Мольєра, яка не лише стала помітною подією в театальному житті столиці, виставою-візитівкою та ознаменувала початок нового етапу діяльності колективу – великою мірою саме завдяки означеній виставі невдовзі театр став позиціонуватися одним із найбільш популярних столичних театрів. Постановка великою мірою визначила рух театру від минулих до принципово нових тенденцій [1].

У виставах Київського Молодого театру (зокрема у постановках «Московіада» Ю. Андруховича, «Четверта сестра» Я. Гловацького) відчувається акцентування режисером на соціальних моментах – відповідно до філософсько-світоглядної позиції С. Мойсеєва дезорієнтований театр приречений на творчі невдачі, оскільки художній результат можливий лише за умови сприйняття та прийняття соціального досвіду.

Важливе значення для реалізації реформаторської стратегії С. Мойсеєва мали текстові пошуки, оскільки саме тексти певною мірою визначають сценічне бачення постановки. У цьому контексті суттєво виділяються вистави «РехуВіліЗор», в основі якої сценічний монтаж оригінальних текстів М. Гоголя та М. Куліша; «Гамлет» (в ексклюзивному перекладі Ю. Андруховича), «Московіада», «Лев і Левиця» за п'єсою І. Коваль (на основі листів і щоденників Льва Толстого і його дружини Софії, 2007 р.).

Однією з яскравих постановок С. Мойсеєва на сцені Київського молодого театру стала вистава «Трагедія Гамлета, принца датського» У. Шекспіра, здійснена в 2000 р. (Гамлет – В. Легін, Клавдій – С. Боклан, Офелія – Р. Зюбіна, Полоній – О. Вертинський). Завдяки вдалому сценографічному рішення, розробленому у співпраці з художником-постановником А. Александровичем-Дочевським, режисер створює простий та лаконічний сценічний простір у формі величезної шкатулки, всі грані якої є полем шахової дошки, водночас сповнений глибинних асоціацій та підтекстів. Режисерське рішення візуально структуровано побудовою образу дії як напруженого поєдинку в шахах, що засвідчує яскраву своєрідність театрального мислення С. Мойсеєва. Прагнучи показати передусім необмеженість проблем головного героя, режисер переміщує Гамлета в сучасні межі.

У прагненні до розширення репертуару театру та привернення уваги глядачів, С. Мойсеєв у 2010 р. першим серед українських режисерів здійснює постановку вистави «Сатисфакція» за п'єсою В. Шекспіра «Венеціанський купець» у перекладі А. Бондаря. На думку театральних критиків, постановник репрезентує власне бачення існування проблематики гідності, моралі, поваги до інших та толерантності в просторово-часовому континуумі [6].

Надзвичайно цікаве режисерське бачення п'єси класичного репертуару С. Мойсеєв, який завжди ратував за творчі пошуки, сміливі експерименти та сценічні інновації, демонструє у постановці однієї з найвідоміших п'єс А. Чехова «Дядя Ваня» (Войницький – О. Вертинський, Соня – Р. Зюбіна, Серебряков – В. Шептекіта, Олена Андріївна – Н. Васько, Астров – С. Боклан, Войницька – Т. Яценко та ін.), прем'єра якої відбулася 11 жовтня 2003 р. Відповідно до специфіки авторського бачення, режисер, прибираючи будь-які натяки на сентименталізм, за допомогою сарказму, іронії та глузування [3; 183], фокусує увагу глядача на важливості для людини нести свій життєвий хрест, незважаючи на будь-які труднощі і водночас абсолютизував ідею драматурга про темні сторони людської душі, зокрема про складність прощення чужої слабкості через пригнічення власною.

Хоча театральні критики нарікали на певних негативних моментах вистави, зокрема вибір режисером виконавця головної ролі та сумнівне трактування акторами чеховських образів [5; 12].

Ядро трупі склали актори Я. Гаврилюк, Г. Гладій, О. Примогонов, Л. Дементьєва, Т. Ігнашкіна, А. Расстальна, І. Кравченко, А. Петров, В. Легін, В. Сланко, Г. Стефанова, Н. Козленко, В. Шептекіта, В. Чорненький, О. Швець, Т. Яценко та ін.

Розуміючи, що реорганізації потребує не лише репертуар, С. Мойсеєв спрямовує активну діяльність на формування колективу театру, його розширення та оновлення молодими талановитими акторами. Так, протягом 1997-2012 рр. до творчої трупі Київського академічного молодого театру увійшли К. Бін, С. Бжезинський, О. Безсмертний, О. Вертинський, І. Вітовська, Л. Вовкун, М. Дробот, Р. Зюбіна, В. Чигляєв, Н. Кленіна, А. Мартинишин та ін.

Цікавим підходом до підбору акторів, який активно застосовував С. Мойсеєв як художній керівник Київського академічного молодого театру, (у випадку коли вікові параметри, психофізика та акторські навички не відповідають бажаним), стало залучення до участі у постановках акторів з інших колективів. Так, завдяки активній співпраці з провідними акторами Національного академічного драматичного театру ім. І. Франка Б. Ступкою та П. Лазовою, С. Мойсеєв здійснив постановку однієї з надзвичайно чуттєвих вистав – «Лев і Левиця». Співпраця з О. Ступкою в «Московіаді» Ю. Андруховича, безумовно сприяла постановці яскравої амбіційної вистави.

Аналізуючи особливості діяльності С. Мойсеєва, як очільника Київського молодого театру, особливу увагу привертає активізація співпраці з запрошеними українськими та закордонними режисерами. У цьому контексті, на нашу думку, варто наголосити на безумовно позитивному впливі подібної практики на розвиток сучасного українського театрального мистецтва, оскільки такий підхід значно розширяє творчі можливості молодих театральних режисерів, надає нові шляхи самовираження досвідченим майстрам, а також сприяє інтегруванню у вітчизняний сценічний простір провідних тенденцій європейської режисури. Так, у 2000-х рр. на сцені Київського молодіжного театру здійснили постановки вистав такі відомі вітчизняні режисери як Д. Богомазов

(«Стальна воля» М. Курочкіна, 2001 р.), Ю. Одинокій («Empty Trash», 2007 р.), а також закордонні майстри – К. Фьотріє («Поки мама не прийшла» Р. де Воса, 2010 р.), Б. Мєро (Той та інші) І. Еркєня (2011 р.).

Репертуарний аналіз дозволив визначити, що в основі репертуарної політики С. Мойсеєва закладений принцип органічного поєднання сучасної («Лєв і Левиця» та «Мариновані аристократи» І. Коваль, «Любофф!» М. Шизгала, «Московіада» Ю. Андруховича, «Четверта сестра» Я. Гловацького, «Звичайна історія» М. Ладє, «Торчєлов» Н. Воронова, «Інкустація» Л. Костєнко) та класичної драматургії («Дон Жуан» Ж.-Б. Мольєра, «Сєвільські заручини» Р. Шєрїдана, «Гєдда Габлєр» Г. Ібсєна, «Дядя Ваня» А. Чєхова, «В моєму кінці мій початок» Ф. Шиллєра, «Голубка» Ж. Ануя, «Талант» М. Старицького) специфікою якого є текстовий підхід («Трагєдія Гамлєта, принца датського» У. Шєкспїра, «Синїй автомобїль» Я. Стєльмаха, «РУхуВлїїЗОР» М. Гоголя та М. Кулїша, «Русалонька» Л. Разумовської за Г. Андерсоном, «Хоровод любовї» А. Шнїцлєра, «Кайдаші» М. Дубїни за І. Нєчуй-Левицьким, «Конотопська вїдьма» Б. Жолдака за мотивами оповїдання Г. Квіткї-Оснєв'яєнка, «Сатїсфакція» В. Шєкспїра та ін.).

Висновки. Художня практика, теоретичні та методологічні позиції С. Мойсеєва, а також його організаційна діяльність на посаді художнього керївника Київського академічного молодого театру, що сприяла відкриттю перед колективом нових неосвоєних ранїше можливостей, демонструє нову сучасну систему, значущість якої проявляється не лише в контексті дослідження творчих здобутків театру 1996–2012 рр., але й українського театрального мистецтва означеного перїоду.

На основі аналізу організаційно-керївної діяльності С. Мойсеєва 1996-2012 рр. з'ясовано, що його стратегія розвитку театру полягала в: посиленні художнього рївня постановок завдяки режисерським експериментам; текстових пошуках; суттєвому оновленні та розширенні репертуару, співпраці з закордонними режисерами, активній участі у фестивальній діяльності; залученні до участі у постановках театру акторів з інших колективів.

Список використаної літератури

1. Варварич Е. Станіслав Мойсеєв: «Театр не может быть социально дезориентированным». *День*. 2007. 20 ноября. URL : <https://day.kyiv.ua/ru/article/kultura/stanislav-moiseev-teatr-ne-mozhet-byt-socialno-dezorientirovannym> (дата звернення : 11 грудня 2021).
2. Вївсьяна І., Кравєць Н. Український театр між традиціями та вимогами майбутнього. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії: Зб. наук. пр.* Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського НАН України, 2007. Вип. 7. С. 144-147.
3. Гринишина М. О. Містові й світові: драматургія А.П. Чєхова на українському кону в інтерконтекстуальних зв'язках із світовим сценічним простором. Київ : Інтєртехнологія, 2008. 426 с.
4. Єрмакова Н. Проблема «великого» стилю в українському драматичному театрі 90-х років ХХ столїття. *Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ столїття / Ін-т проблем сучасного мистецтва Акад. мистецтв України; Рєдкол.: В. Сидорєнко (голова) та ін.* Київ : Інтєртехнологія, 2006. С. 787–826.
5. Коломїєць Р. Театральна весна в Ельблонгу. *Український театр*. 2008. № 4. С. 12.
6. Олгаржєвська Л. Урбанізований Шєкспїр. *Україна молода*. 2011. Вип. № 003 за 11.01. URL : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1814/164/64375/> (дата звернення : 12 грудня 2021).
7. Чужинова І. Четвертий вимір театру: сучасність. *Збруч*. 2020. 13.12. URL: <https://zbruc.eu/node/102162> (дата звернення : 12 грудня 2021).

References

1. Varvanych E. Stanislav Moiseev: «Teatr ne mozhety byt sotsyalno dezoryentyrovannym». *Den*. 2007. 20 noiabria. URL : <https://day.kyiv.ua/ru/article/kultura/stanislav-moiseev-teatr-ne-mozhet-byt-socialno-dezorientirovannym> (in Ukraine).
2. Vivsiana I., Kravets N. Ukrainskyi teatr mizh tradytsiiami ta vymohamy maibutnoho. *Ukrainske mystetstvoznnavstvo: materialy, doslidzhennia, retsenzii: Zb. nauk. pr.* Kyiv : IMFE im. M.T. Rylskoho NAN Ukrainy, 2007. Issue 7. P. 144-147 (in Ukraine).
3. Hrynynshyna M. O. Mistovi y svitovi: dramaturhiia A.P. Chekhova na ukrainskomu konu v interkontekstualnykh zviazkakh iz svitovym stsenichnym prostorom. Kyiv : Intertekhnolohiia, 2008 (in Ukraine).
4. Yermakovoї N. Problema «velykoho» styliu v ukrainskomu dramatychnomu teatri 90-kh rokiv KhKh stolittia. *Narysy z istorii teatralnoho mystetstva Ukrainy KhKh stolittia / Instytut problem suchasnoho mystetstva Akademii mystetstv Ukrainy; Redkol.: V. Sydorenko (holova) ta in.* Kyiv : Intertekhnolohiia, 2006. P. 787–826 (in Ukraine).
5. Kolomiets R. Teatralna vesna v Elblonhu. *Ukrainskyi teatr*, 2008. no. 4. P. 12 (in Ukraine).

6. Oltarzhavska L. Urbanizovanyi Shekspir. Ukraina moloda. 2011. Issue 003 za 11.01. URL : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1814/164/64375>. (in Ukraine).

7. Chuzhynova I. Chetvertyi vymir teatru: suchasnist. Zbruch. 2020. 13.12. URL: <https://zbruch.eu/node/102162>. (in Ukraine).

DIRECTING AND ORGANIZATIONAL ACTIVITY OF STANISLAV MOYSEV IN THE CONTEXT OF THE REFORM OF THE KYIV ACADEMIC YOUTH THEATER

Sokolenko Natalia – graduate student of the Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The article examines the directorial and organizational activities of Stanislav Moiseyev as artistic director of the Kyiv Academic Young Theater (1996–2012). The artistic and aesthetic principles of the master's directing activity in 1996–2012, which make up the concept of Sviatoslav Moiseyev's director's theater, are analyzed. The influence of S. Moiseyev's activity on the development of Ukrainian theatrical art in general and Kyiv Academic Young Theater in particular is revealed.

Based on the analysis of organizational and managerial activities of S. Moiseyev 1996–2012, it was found that his strategy for the development of the theater was to: strengthen the artistic level of productions through directing experiments; text searches; significant renewal and expansion of the repertoire, cooperation with foreign directors, active participation in festival activities; involvement of actors from other groups in theatrical productions.

It is stated that S. Moiseyev's artistic practice, theoretical and methodological positions, as well as his organizational activity as the artistic director of the Kyiv Academic Young Theater, which contributed to the opening of new unexplored opportunities, demonstrates a new modern system. Study of the creative achievements of the theater in 1996–2012, but also the Ukrainian theatrical art of this period as a whole.

Key words: S. Moiseev, Kyiv Academic Young Theater, directing activity, performances, repertoire, theatrical reform.

UDC 7.08:097'06

DIRECTING AND ORGANIZATIONAL ACTIVITY OF STANISLAV MOYSEV IN THE CONTEXT OF THE REFORM OF THE KYIV ACADEMIC YOUTH THEATER

Sokolenko Natalia – graduate student of the Kyiv National University of Culture and Arts, Kyiv

The aim of the article is to identify the specifics of S. Moiseyev's directing and organizational activities as the artistic director of the Kyiv Academic Young Theater (1996–2012) and to determine its influence on the development of Ukrainian theatrical art of the late XX – early XXI centuries.

Research methodology. The methods used in the study are based on established and new theoretical and methodological approaches and principles, primarily on the interdisciplinary integration of leading methods of modern culturology and art history.

Results. Artistic practice, theoretical and methodological positions of S. Moiseyev, as well as his organizational activities as artistic director of the Kyiv Academic Young Theater, which contributed to the opening of new untapped opportunities, demonstrates a new modern system, the importance of which is manifested not only in the study of creative achievements theater 1996–2012, but also the Ukrainian theatrical art of this period as a whole.

Based on the analysis of organizational and managerial activities of S. Moiseev 1996–2012, it was found that his strategy for the development of the theater was to: strengthen the artistic level of productions through directing experiments; text searches; significant renewal and expansion of the repertoire, cooperation with foreign directors, active participation in festival activities; involving actors from other groups in theater productions.

Novelty. The directorial and organizational activity of Stanislav Moiseyev as the artistic director of the Kyiv Academic Young Theater (1996–2012) has been studied. The artistic and aesthetic principles of the master's directing activity in 1996–2012, which make up the concept of Sviatoslav Moiseyev's director's theater, are analyzed. The influence of S. Moiseyev's activity on the development of Ukrainian theatrical art in general and Kyiv Academic Young Theater in particular is revealed.

The practical significance of the results obtained lies in the possibility of using the content and conclusions of the research in the further development of issues related to the activities of the Kiev National Academic Young Theater, the peculiarity of S. Moiseev's activities and the Ukrainian theatrical art of the late XX – early XXI centuries in general.

Key words: S. Moiseev, Kyiv Academic Young Theater, directing activity, performances, repertoire, theatrical reform.

Надійшла до редакції 17.12.2021 р.